OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

MUISTIO

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
hallitusneuvos Anne Hartoneva

10.4.2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 25/2026 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Rikosseuraamuslaitoksesta annettua lakia ja rikosseuraamusten täytäntöönpanosta annettuja lakeja. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi uusi laki rikosseuraamusalan tutkinnosta. Ehdotetut lainsäädäntömuutokset perustuvat Rikosseuraamuslaitoksen laajapohjaiseen valmisteluun ja esitykseen.

1. Esityksen tavoitteet

Esityksen ensimmäisenä tavoitteena on toteuttaa Rikosseuraamuslaitoksen kaksivaiheisen organisaatiouudistuksen jälkimmäinen vaihe eli ulottaa uudistus rikosseuraamuskeskustasolle. Keskeisinä tavoitteina on luoda vankiloille ja yhdyskuntaseuraamustoimistoille nykyistä paremmat edellytykset keskittyä rikosseuraamusten täytäntöönpanon perustehtäviinsä, edistää täytäntöönpanon yhdenmukaisuutta sekä tukea esihenkilötyötä.

Esityksen toisena tavoitteena on uudistaa rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmää siten, että Rikosseuraamuslaitos voi saada palvelukseensa riittävän määrän asianmukaisesti koulutettua valvontahenkilöstöä. Tavoitteena on myös lisätä kyseisen koulutuksen saavutettavuutta – nykyisin kyseisen tutkinnon voi suorittaa ainoastaan Vantaalla.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Vankiloissa työskentelevistä vartijoista noin 13 prosenttia ei ole suorittanut kelpoisuusvaatimuksen mukaista tutkintoa.

Esityksen kolmantena tavoitteena on täsmentää sääntelyä, joka koskee Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuutta hankkia toimintaansa avustavia ja tukevia julkisia hallintotehtäviä yksityisiltä palveluntuottajilta. Rikosseuraamuslaitos hankkii tällaisia palveluita jo nykyisin. Kyse ei ole merkittävää julkista valtaa sisältävistä tehtävistä.

2. Ehdotukset tiiviisti

Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin ja rikosseuraamusten täytäntöönpanosta annettuihin lakeihin tehtäisiin uudistuksen edellyttämät muutokset, kuten virkanimikkeitä koskevat muutokset. Esimerkiksi vankilan yksikön päällikön ja yhdyskuntaseuraamustoimiston yksikönpäällikön nimikkeet muutettaisiin vankilan johtajaksi ja yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajaksi. Lisäksi tehtäisiin vähäisiä päätöksentekotoimivaltoja koskevia muutoksia. Uudistuksen pääosa toteutetaan Rikosseuraamuslaitoksen päätöksillä, kuten virkarakenteen, työjärjestysten, tehtävänkuvien ja toimintakäytäntöjen muutoksilla.

Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamiseksi Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen nykyisin ja myös jatkossa antaman opiskelijamallin mukaisen tutkinnon suorittamisen tavan rinnalle otettaisiin käyttöön työssäoppimismalli. Tässä mallissa työn ohella opiskellen rikosseuraamusalan tutkinnon voisi suorittaa ammatillisen tutkinnon jo suorittaneet (erityisesti sosiaali- ja terveysalan tai turvallisuusalan perustutkinnon), jotka jo toimivat Rikosseuraamuslaitoksessa vartijan määräaikaisessa virkasuhteessa ja jotka on arvioitu alalle soveltuviksi. Myös työssäoppimismallissa Rikosseuraamusalan koulutuskeskus olisi keskeinen tekijä. Se muun muassa toteaisi, että henkilöllä on tutkinnon suorittamiseksi tarvittava osaaminen. Koulutuskeskus myös kouluttaisi työpaikkaohjaajat. Rikosseuraamuslaitos vastaa siitä, että koulutuskeskuksella on uudistuksen edellyttämät resurssit ja että työpaikkaohjaajilla on riittävä osaaminen ja ajankäyttö ohjaustehtäviin. Ehdotuksen mukaan Rikosseuraamusalan koulutuskeskus luopuisi nykymuotoisesta yhteistyöstä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa, koska järjestelyn kustannukset ovat Rikosseuraamuslaitokselle suuremmat kuin siitä saatavat hyödyt. Uudistuksen toteuttamiseksi annettaisiin uusi laki rikosseuraamusalan tutkinnosta. Tutkintosäännössä ja opintosuunnitelmassa määrättäisiin opintojen sisällöstä ja vaatimuksista.

Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:n mukaisesti yksityiskohtaiset säännökset Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta toimintaansa avustavia ja tukevia palveluita. Rikosseuraamuslaitos hankkii jo nykyisin tällaisia palveluita. Kyse on esimerkiksi päihdehuollon järjestöjen tuottamista palveluista. Laissa säädettäisiin esimerkiksi palveluntuottajaa koskevista vaatimuksista, palveluntuottajan velvollisuuksista ja palveluntuottajan kanssa tehtävän sopimuksen sisällöstä. Tässä tarkoitettu hankinta ei voisi koskea merkittävän julkisen vallan käyttöä. Ehdotettu sääntely ja järjestelyt olisivat perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisia.

3. Esityksen vaikutukset ja lakien voimaantulo

Esityksessä ehdotetut muutokset toteutettaisiin Rikosseuraamuslaitoksen määrärahojen puitteissa.

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan selkeyden ja yhdenmukaisuuden lisäämiseen tähtäävät ehdotukset edistäisivät rikosseuraamusten täytäntöönpanon perustehtävien suorittamista ja täytäntöönpanon yhdenmukaisuutta sekä tukisivat työn johtamista. Lisäksi muutoksilla olisi tuomittujen, vankien ja tutkintavankien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistävä vaikutus. Muutokset myös parantaisivat viranomaisten välisen yhteistyön edellytyksiä.

Henkilöstö- ja tehtävärakenteen selkiinnyttäminen sekä mahdollisuus lisätä asianmukaisesti koulutetun valvontahenkilöstön määrää lisäisivät yksilöiden, vankiloiden ja yleistä turvallisuutta.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027.